

УДК 327:355/359 (477+061.1ЄС)

Василь Дудкевич

БЕЗПЕКОВИЙ ТА ОБОРОННИЙ ВИМІР СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

В статті висвітлюється безпековий та оборонний компоненти співпраці України з Європейським Союзом. Автор розглядає інституціоналізацію безпекової сфери в ЄС та стан співпраці організації із НАТО. Зосереджено увагу на активній фазі співпраці України з Євросоюзом, що хронологічно співвідноситься із військовими діями на Донбасі та окупацією Криму. Автор аналізує посилення практичного оборонного співробітництва у рамках виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Окреслено розвиток особливих практик в Україні, пов'язаних із спротивом гібридним загрозам, а саме досвід протидії незаконній міграції, контрабанді, кіберзлочинам та ін. У висновках підсумовується процес оптимізації двосторонньої співпраці України та ЄС, особливо в контексті позитивного досвіду вітчизняного оборонного сектору, який може покращити безпекову складову спільного європейського простору.

Ключові слова: *Європейський Союз, Угода про асоціацію, військове та оборонне співробітництво, євроінтеграція, співпраця України та ЄС*

Інтеграція України одразу у двох напрямках – європейському та євроатлантичному – супроводжується нарощуванням ряду стереотипів, один з них стосується розмежуванням цілей: ЄС – це про політику та економіку, а НАТО – це про безпеку. Однак у сучасних умовах глобалізованого світу та триваючої гібридної війни Російської Федерації проти України і загалом усіх опонентів, які не розділяють принципи російської «дипломатії», безпековий компонент стає невід'ємною частиною національних та міжнародних політик.

Саме тому, важливо в даному контексті розглянути особливості налагодження безпекової та оборонної співпраці України та ЄС, а саме розглянути специфіку безпекової політики Євросоюзу, етапи налагодження співробітництва, досвід України щодо протидії гібридним загрозам, який може позитивно вплинути на безпекову складову європейської спільноти.

Європейський Союз не є мілітарною наднаціональною структурою, але у своїй військово-політичній інфраструктурі має кілька компетентних інституцій: Комітет з питань політики та безпеки, Європейське агентство з озброєння, досліджень та військового потенціалу, Європейське оборонне агентство, Інститут досліджень проблем безпеки ЄС, Військовий комітет Євросоюзу, Військовий штаб ЄС та ін. А всі принципи діяльності цих інституцій об'єднує спільна політика безпеки і оборони (СПБО), яка будувалася за інституційним принципом на декількох рівнях ієрархії [1, с. 27]

Така структурна підпорядкованість свідчить, що оборонна сфера не є окремою інституціоналізованою одиницею, а інтегрована в усі європейські інституції. Загалом, ідея військової інтеграції у рамках європейського об'єднання пройшла кілька етапів: від початку 1950-х років на рівні бачення; у 1990-х роках у зв'язку з конфліктами на Балканах; у червні 2016 р. з представленням Високим представником ЄС із закордонних справ і безпекової політики Ф. Могеріні нової Глобальної стратегії із зовнішньої та безпекової політики, яка змінила попередній документ від 2003 р. Стратегія під назвою «Спільне бачення, спільні дії: сильніша Європа» відобразила

колективну думку країн-членів, запропонувала стратегічне бачення глобальної ролі ЄС і стала уособленням нового погляду на захист спільного майбутнього Європи, який став консолідованим для проєвропейських сил у Євросоюзі [2].

На сьогодні 21 з 27 країн-членів Європейського Союзу є учасниками Північно-Атлантичного альянсу (НАТО). Цим зумовлено те, що військові та оборонні стандарти НАТО є орієнтиром для ЄС, який, водночас, посилюючи військову інтеграцію, прагне підтримати певну автономію від НАТО, але у разі необхідності готовий посилити Альянс. Ключовими задачами оборонних структур ЄС є миротворча діяльність, спільна протидія міграційним кризам, участь у міжнародних місіях і навчаннях, забезпечення безпеки кордонів ЄС. А у 2020 р. міністри оборони країн ЄС вирішили створити координаційну військову структуру в межах Європейської служби зовнішніх справ, яка б опікувалася подоланням наслідки пандемії коронавірусу [3].

Активна фаза співпраці України з Євросоюзом, а саме унормована інтеграція до політичного та економічного середовища ЄС збіглася у часі з військовими діями на Донбасі, спричиненими агресією РФ, анексією Криму, окупацією частин територій Луганської та Донецької областей. Відтак, не могло йтися про повноцінну військову інтеграцію, натомість серед цілей експерти відзначають посилення обороноздатності країни, вивчення спільного військового досвіду країн-учасниць, поглиблення співробітництва з європейськими інституціями. Реалізувати такі цілі для держави, яка не є членом ЄС, можливо лише за умови партнерських відносин зі спільнотою. Згадувана вище Глобальна стратегія ЄС із зовнішньої і безпекової політики містить відповідний пункт – «працювати з ключовими партнерами, державами і регіональними об'єднаннями, які поділяють погляди ЄС» [4].

За такого підходу Україна є і визнана ЄС партнером співтовариства, більше того, наша країна залучилася всебічною підтримкою у питаннях, що стосуються суверенітету, територіальної цілісності, захисту національних інтересів, безпеки держави і людини. Зі свого боку, у межах імплементації положень Східного партнерства та інших міжнародних ініціатив Україна взяла на себе зобов'язання підтримувати політику ЄС, розділяючи основоположні принципи і цінності. Паралельно відбуваються регіональні взаємодії, як-то у контексті співробітництва з країнами Вишеградської групи, Чорноморського регіону тощо.

Євросоюз та його країни-члени є сторонами, що роблять значний внесок у діяльність Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ в Україні, яка здійснює нагляд за дотриманням Мінських угод. Дві третини від бюджету місії та кількості спостерігачів припадає на ЄС. Окрім внесків країн-членів Євросоюзу, ЄС як інституція також зробив внесок у 49 млн євро через Інструмент підтримки стабільності та миру для підтримки спроможності місії здійснювати свій мандат. До всього місія отримала від Євросоюзу надав 40 неброньованих автомобілів та 44 бронемашини, 35 комплектів для лікування поранень [5]. Та все ж на міжнародному рівні більш відчутною є роль ЄС у запровадженні, підтримці та продовженні санкцій проти Росії – від дипломатичних зусиль до обмежувальних заходів персонального, корпоративного та державного характеру.

Серед основних завдань компетентних органів державної влади України з питань європейської інтеграції визначено, зокрема: «інтеграцію України до ЄС у контексті загальноєвропейської безпеки шляхом визнання Євросоюзом важливої ролі України у формуванні новітньої архітектури загальноєвропейської безпеки в третьому тисячолітті» [6]. А дослідник В. Резніков вважає, що принцип неподільності європейської безпеки однаково важливий як для України, так і для ЄС та його повноправних і асоційованих держав-членів [7, с. 67]. Теза про те, що Україна – це

ключовий рубіж геополітичних інтересів: між Сходом і Заходом, США та Росією, Європою та Азією, дають привід шукати своє місце у військово-оборонній стратегії табору, до якого тяжіє зовнішній вектор державотворення. Очевидно, що таким є західний напрям, мета інтеграції до якого отримала конституційне закріплення змінами в Основному законі у 2019 р.

На сучасному етапі у рамках виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом визначено чотири ключові пріоритети у оборонній сфері: розширення формату діалогу з ЄС за воєнно-політичним, військово-технічним та військовим напрямками; посилення практичного співробітництва з ЄС у рамках Спільної політики безпеки і оборони; . участь в ініціативі ЄС «Східне партнерство»; розвиток співпраці з Європейським оборонним агентством, залучення до проєктів програми Постійного структурованого співробітництва в сфері безпеки і оборони (PESCO) [8].

Україна неодноразово брала участь у спільних зі структурами ЄС заходах в рамках реалізації спільної політики безпеки та оборони: оперативному чергуванні у складі бойових тактичних груп ЄС (БТГ ЄС В4, 2016 р.; Хелброк, 2020 р.), ініціативі ЄС «Східне партнерство» (Міністерство оборони України з 2012 р.), операції Європейського Союзу «EU NAVFOR ATALANTA» (2010-2013 рр.), військовій тренувальній місії Європейською Союзом в Республіці Малі (2014 р.) та ін. Ще до підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС країни Євросоюзу вели співпрацю з українським оборонним відомством з надання окремих видів допомоги: двосторонні контракти між Україною та Данією щодо використання українських літаків Іл-76 МД для транспортування пального до Гренландії (2011 р.), поліцейська місія ЄС у Боснії та Герцеговині (2006-2007, 2009 рр.) тощо [9].

У Європейському Союзі неодноразово піднімали питання можливого створення Європейського оборонного союзу – своєрідної армії ЄС. Такі амбітні наміри зумовлені зовнішніми чинниками, передусім, ультиматумами США щодо перегляду європейськими державами своєї частки участі у НАТО (йшлося про фінансові витрати, які мали б бути аналогічними до американських). Інша причина – потреба у новому інтеграційному поштовху для об'єднаної Європи, яку сколихнули факт брекзиту та активізація євроскептиків. У таких умовах Україна має право та відповідний потенціал претендувати на більш глибоке партнерство з ЄС, тим більше, що фактичний досвід у протистоянні сучасним безпековим викликам нашої держави не поступається тренувальному досвіду країн Євросоюзу.

Досліджуючи події останніх років, відзначимо ті практики, з якими Україна має справу з огляду на географічне положення, спротив російській агресії та гібридній війні:

- протидія незаконній міграції. Україна давно використовується як транзитна територія для нелегалів до країн ЄС. За даними Держприкордонслужби України, протягом 2020 р. було затримано 1067 нелегальних мігрантів з Молдови (206), Туреччини (131), Афганістану та РФ (по 62), Бангладеш (58), Індії (56), Сирії (55), Алжиру (46), Іраку (43), Шрі-Ланки (36) та Румунії (31). Більшість із них (691) намагалися потрапити до країн Європейського Союзу [10];

- протидія контрабанді. Це предмет спільних операцій та спільної зацікавленості України та прикордонних країн ЄС. За даними дослідницької групи Kantar, тіньова частина тютюнової продукції становила у 2016 р. – 1,1%, у 2017 р. – 2,3%, у 2018 р. 4,4%, у 2019 р. – 6,6%, у 2020 р. – 6,9%, а у 2021 році вже досягла рекордних 12,8% [11];

- протидія кіберзлочинам. У 2020 році до кіберполіції України надійшло понад 30 тисяч звернень щодо шахрайства в Інтернеті. 80% повідомлень громадян стосувалися незаконних дій у віртуальному просторі (переважно це схеми аферистів з продажем неіснуючих товарів, телефонні шахрайства, фішингові ресурси) [12];

- реалізація оборонних заходів в умовах включення у конфлікт мирного населення та наявності значної кількості внутрішніх біженців. Важливим є досвід нашої держави у нейтралізації застосування принципів гібридної війни та виявленні і ліквідації гібридних загроз, а також у нейтралізації спроб зовнішнього агресора провокування масових протестів, соціальних бунтів і внутрішніх протистоянь в умовах наявності великої кількості внутрішньо переміщених осіб [2, с. 9].

Варто відзначити, що позиція України щодо оборонної співпраці та інтеграції до структур і практик Європейського Союзу ґрунтується на взаємній зацікавленості обох сторін. Потенціал і можливості України виступає своєрідним щитом у забезпеченні стабільності у регіоні і континенті в цілому. Зацікавленість ЄС засвідчують наскрізні фінансові програми підтримки саме оборонно-безпекового напрямку партнерства з сусідніми державами. Так, у березні 2019 р. Європейський Парламент прийняв законодавчу резолюцію щодо нової Багаторічної фінансової перспективи ЄС на 2021-2027 рр., яка визначає фінансування зовнішнього виміру діяльності Євросоюзу. Документ об'єднує більшість інструментів зовнішнього фінансування ЄС в один глобальний інструмент під назвою «Сусідство, розвиток та міжнародне співробітництво» (NDICI), де безпековий складовий (Інструмент Спільної зовнішньої та безпекової політики (CFSP), Європейський інструмент ядерної безпеки (EINS)) надано і пріоритет, і значне фінансування (3,3 млрд євро) [13]. Попередньо пораховано, країни Східного партнерства отримають близько третини згаданих коштів, тому можна очікувати, що рамки щорічного бюджету зовнішньої допомоги Україні, Грузії, Молдові, Азербайджану, Білорусі та Вірменії на 2021-2027 рр. складатимуть близько 1 млрд євро.

Грантова частина співробітництва Україна – ЄС також включає актуальні питання гібридних викликів та інформаційної безпеки, зокрема, у рамках проєктів «Академічна протидія гібридним загрозам» (2019 р.), «Європейський Союз і виклики сучасного суспільства» (2019-2022 рр.), «Кібербезпека та цифрова дипломатія ЄС: зміцнення мосту між дослідженнями та політикою» (2019-2022 рр.), «Захист даних в ЄС» (2019-2022 рр.) та под. [14].

У 2018-2021 рр. в Україні діяла Стратегія комунікації у сфері європейської інтеграції. Її метою є «утвердження в українському суспільстві свідомої підтримки членства України в ЄС, інтеграції в європейський економічний, культурний та політичний простір та здійснення процесу внутрішніх реформ і перетворень у бік більш вільного, справедливого, демократичного, успішного і прозорого суспільства, що спирається на засадничі права та свободи людини, принципи гендерної рівності та недискримінації, підзвітності влади, ринкової економіки та відкритості» [15].

Таким чином, спостерігаємо високий рівень міжінституціональних комунікацій, однак недостатній – із залученням громадськості. Також широкий спектр завдань, спрямованих на популяризацію євроінтеграційних практик, свідчить про недостатність поінформованості громадськості про цілі і напрямки європейської інтеграції України. У 2019 р. 72% опитаних українців заявили про потребу отримувати більше інформації про Європейський Союз та євроінтеграцію України [16]. Упровадження євроінтеграційних реформ, формування у громадян власних оцінок та упереджень щодо європейського вибору країни відбуваються в умовах перманентної гібридної війни, яка у суспільному вимірі часто дезінтегрує євроінтеграцію. Саме тому безпековий компонент

двосторонніх відносин завжди містить комунікаційну та оборонну складову, і цим пояснюється логіка викладу матеріалу.

Отже, проаналізований досвід, стратегічні цілі та напрямки діяльності України та Європейського Союзу у контексті реалізації нашою державою євроінтеграційних практик дають підстави констатувати взаємопов'язаність секторів оборони та безпекової взаємодії. Це зумовлено тим фактом, що етап активного впровадження євроінтеграційних практик збігся у часі з військовою агресією та засобами гібридної війни з боку Російської Федерації, які, передусім, спрямовані на дискредитацію європейського вибору України та участі європейських інституцій у подоланні кризових явищ у нашій державі. З іншого боку, такі обставини оптимізували двосторонню співпрацю України та ЄС, акцентували позитивний досвід вітчизняного оборонного сектору, який може покращити безпекову складову спільного європейського простору, а це заходи із протидії міграції, контрабанді, кіберзлочинності, збройних конфліктів на території зі значною кількістю мирного населення. Якщо сфера військових активностей залишається розмежованою кордонами і зонами національних та наднаціональних інтересів, то безпековий простір є спільним і підпорядкованим світовим тенденціям, викликам і загрозам, що сприятиме тісній співпраці профільних відомств та фахівців України, країн-членів ЄС та у цілому Європейського Союзу.

1. Прокопенко Л., Рудік О., Рудік Н. Інституційна система ЄС: навч. посіб. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2018. 220 с.
2. Александров О. Развитие спільної зовнішньої та безпекової політики Європейського Союзу. Перспективи для України. Національний інститут стратегічних досліджень. 2016. URL: <http://old.niss.gov.ua/content/articles/files/Aleksandrov-91492.pdf>
3. Міністри оборони ЄС домовилися про військову структуру для боротьби з коронавірусом. Укрінформ. 2020. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2913501-ministri-oboroni-es-domovilisa-pro-vijskovu-strukturu-dla-borotbi-z-koronavirusom.html>
4. Общее видение, единый подход: сильная Европа. Глобальная стратегия Европейского Союза по внешней политике и политике безопасности. URL: https://eeas.europa.eu/sites/default/files/eu_global_strategy_ru.pdf
5. Відносини між ЄС та Україною: інформаційна довідка. European Union External Action. 2020. URL: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/29685/node/29685_uk
6. Юрковський Д. Європейська інтеграція – стратегічний пріоритет зовнішньополітичної діяльності України. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2013. №10. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=761>
7. Резніков В. Концептуальні засади стратегії формування та реалізації державної політики у сфері європейської інтеграції України. Державне управління та місцеве самоврядування. 2020. № 1 (44). С. 66–72.
8. Співробітництво у воєнно-політичній, військовій та військово-технічній сферах. Представництво України при Європейському Союзі: Офіційний вебсайт. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/spivpracya-ukrayina-yes-u-sferi-zovnishnoyi-politiki-i-bezpeki/spivpracya-ukrayina-yes-u-ramkah-spilnoyi-politiki-bezpeki-i-oboroni>
9. Потенціали співробітництва України з ЄС у сфері безпеки. Центр досліджень армії конверсії та роззброєння для Фонду Конрада Аденауера. 2011. URL: https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=3c38095e-4b0b-26e6-380a-7c3aa6ec671e&groupId=252038
10. Більше 9 тисяч нелегальних мігрантів: кого не пропустили, скількох затримали. Державна прикордонна служба України: Офіційний вебсайт. URL: <https://dpsu.gov.ua/ua/news/Bilshe-9-tisyach-nelegalnih-migrantiv-kogo-ne-propustili-skilkoh-zatrimali/>

11. Криміналізація контрабанди. Держприкордонслужба – ЗА! Державна прикордонна служба України: Офіційний вебсайт. URL: <https://dpsu.gov.ua/ua/news/Kriminalizaciya-kontrabandi-Derzhprikordonsluzhba-ZA/>
12. У 2020 році до кіберполіції надійшло понад 30 тисяч звернень щодо шахрайства в Інтернеті. Кіберполіція: Офіційний сайт кіберполіції України. URL: <https://cyberpolice.gov.ua/news/u--rocz-i-do-kiberpolicziyi-nadijshlo-ponad--tysyach-zvernen-shhodo-shaxrajstva-v-interneti-8412/>
13. Технічна та фінансова допомога. Євроінтеграційний портал. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/tekhnichna-ta-finansova-dopomoha>
14. Перелік проєктів програм. Мережа національних офісів програми Еразмус+ та національних команд експертів з реформування вищої освіти. URL: <https://erasmusplus.org.ua/projects/ka2/2976-akademichna-protydiia-hibrydnym-zahrozam.html>
15. Стратегія комунікації у сфері європейської інтеграції на 2018-2021 роки. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/779-2017-%D1%80#n10>
16. 72% українців потребують більше інформації про ЄС та євроінтеграцію, 52% – про НАТО. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/72-ukrayinciv-potrebuyut-bilshe-informaciyi-pro-yes-ta-yevrointegraciyu-52-pro-nato>

References

1. Prokopenko L., Rudik O., Rudik N. (2018) Instytutsiina systema YeS [EU institutional system]: navch. posib. Dnipro: DRIDU NADU. 220 s. [in Ukrainian].
2. Aleksandrov O. (2016) Rozvytok spilnoi zovnishnoi ta bezpekovoï polityky Yevropeiskoho Soiuzu. Perspektyvy dlia Ukrainy. [Development of the common foreign and security policy of the European Union. Prospects for Ukraine] Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. URL: <http://old.niss.gov.ua/content/articles/files/Aleksandrov-91492.pdf> [in Ukrainian].
3. Ministry oborony YeS domovylysia pro viiskovu strukturu dlia borotby z koronavirusom. [EU defense ministers have agreed on a military structure to fight the coronavirus] (2020). Ukrinform.. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2913501-ministri-oboroni-es-domovilisa-pro-vijskovu-strukturu-dlia-borotbi-z-koronavirusom.html> [in Ukrainian].
4. Obshee videnie, edinyj podhod: silnaya Evropa. [Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe.] Globalnaya strategiya Evropejskogo Soyuza po vneshnej politike i politike bezopasnosti. URL: https://eeas.europa.eu/sites/default/files/eu_global_strategy_ru.pdf [in Russian].
5. Vidnosyny mizh YeS ta Ukrainoiu [EU-Ukraine relations]: informatsiina dovidka. European Union External Action. 2020. URL: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/29685/node/29685_uk [in Ukrainian].
6. Iurkovskiy D. (2013) Yevropeiska intehtatsiia – stratehichniy priorytet zovnishnopolitychnoi diialnosti Ukrainy. [European integration is a strategic priority of Ukraine's foreign policy] Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok. №10. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=761> [in Ukrainian].
7. Rieznikov V. (2020) Kontseptualni zasady stratehii formuvannia ta realizatsii derzhavnoi polityky u sferi yevropeiskoi intehtatsii Ukrainy. [Conceptual principles of the strategy of formation and implementation of state policy in the field of European integration of Ukraine] Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia. № 1 (44). S. 66–72. [in Ukrainian].
8. Spivrobitnytstvo u voienno-politychnii, viiskovii ta viiskovo-tekhnichnii sferakh. Predstavnytstvo Ukrainy pry Yevropeiskomu Soiuzi: Ofitsiyni websait. [Cooperation in the military-political, military and military-technical spheres.] URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/spivpracya-ukrayina-yes-u-sferi-zovnishnoyi-politiki-i-bezpeki/spivpracya-ukrayina-yes-u-ramkah-spilnoyi-politiki-bezpeki-i-oboroni> [in Ukrainian].
9. Potentsialy spivrobitnytstva Ukrainy z YeS u sferi bezpeky. [Potentials of Ukraine's cooperation with the EU in the field of security] Tsentr doslidzhen armii konversii ta rozzbroiennia dlia Fondu Konrada Adenauera. 2011. URL: https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=3c38095e-4b0b-26e6-380a-7c3aa6ec671e&groupId=252038 [in Ukrainian].
10. Bilshe 9 tysiach nelehalnykh mihrantiv: koho ne propustyly, skillkokh zatrymaly. Derzhavna prykordonna sluzhba Ukrainy: Ofitsiyni websait. URL:

<https://dpsu.gov.ua/ua/news/Bilshe-9-tisyach-nelegalnih-migrantiv-kogo-ne-propustili-skilkoh-zatrimali/> [in Ukrainian].

11. Kryminalizatsiia kontrabandy. Derzhprykordonsluzhba – ZA! [Criminalization of smuggling. State Border Guard Service - FOR!] Derzhavna prykordonna sluzhba Ukrainy: Ofitsiyni vebseit. URL: <https://dpsu.gov.ua/ua/news/Kriminalizaciya-kontrabandi-Derzhprykordonsluzhba-ZA/> [in Ukrainian].

12. U 2020 rotsi do kiberpolitsii nadiishlo ponad 30 tysiach zvernenn shchodo shakhraistva v Interneti. [In 2020, the cyber police received more than 30,000 complaints about online fraud.] Kiberpolitsiia: Ofitsiyni sait kiberpolitsii Ukrainy. URL: <https://cyberpolice.gov.ua/news/u--roczni-do-kiberpolicziyi-nadiyshlo-ponad--tysyach-zvernenn-shhodo-shakhrajstva-v-interneti-8412/> [in Ukrainian].

13. Tekhnichna ta finansova dopomoha. [Technical and financial assistance] Yevrointehratsiyni portal. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/tekhnichna-ta-finansova-dopomoha> [in Ukrainian].

14. Perelik proektiv prohram. [List of program projects] Merezha natsionalnykh ofisiv prohramy Erasmus+ ta natsionalnykh komand ekspertiv z reformuvannia vyshchoi osvity. URL: <https://erasmusplus.org.ua/projects/ka2/2976-akademichna-protydiia-hibrydnym-zahrozam.html> [in Ukrainian].

15. Stratehiia komunikatsii u sferi yevropeiskoi intehratsii na 2018-2021 roky. Zakonodavstvo Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/779-2017-%D1%80#n10> [in Ukrainian].

16. 72% ukraintsev potrebuiut bilshe informatsii pro YeS ta yevrointehratsiiu, 52% – pro NATO. [72% of Ukrainians need more information about the EU and European integration, 52% - about NATO.] Uriadovyi portal. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/72-ukrayinciv-potrebuyut-bilshe-informatsiyi-pro-yes-ta-yevrointegratsiyu-52-pro-nato> [in Ukrainian].

Vasyl Dudkevych Security and defense dimension of Ukraine's cooperation with the European Union

The security and defense components of Ukraine's cooperation with the European Union are covered in the article. The author examines the institutionalization of the security sector in the EU and the state of the organization's cooperation with NATO. The focus is on the active phase of Ukraine's cooperation with the European Union, which chronologically correlates with the hostilities in the Donbas and the occupation of Crimea. The contribution of member states to maintaining stability and peace is considered.

The author analyzes the strengthening of practical defense cooperation in the framework of the Association Agreement between Ukraine and the European Union. The development of special practices in Ukraine related to resistance to hybrid threats is outlined, namely the experience of combating illegal migration, smuggling, cybercrime, etc. Therefore, the author defends the position of mutual interest of both parties in cooperation and integration.

The conclusions summarize the process of optimizing bilateral cooperation between Ukraine and the EU, especially in the context of the positive experience of the domestic defense sector, which can improve the security component of the common European space.

Keywords: European Union, Association Agreement, military and defense cooperation, European integration, cooperation between Ukraine and the EU